

(*Cabera exanthemata*) en de gele oogspanner (*Cyclophora linearia*) worden al snel gesignaleerd, evenals een tweetal micro-nachtvlinders, namelijk *Acrocercops brongniardella* en *Eriocrania subpurpurella*. De mi-vlinder (*Callistege mi*), twee Hooibeestjes, een Groentje, een Bont zandoogje, *Coleophora laricella* (een micro), 5 dennenspanners (*Bupalus piniaria*), het geel beertje (*Eilema sororcula*), 2 st.jacobsvlinders (*Tyria jacobaeae*), de grote spikkelspanner (*Hypomecis roboraria*), *Phyllonorycter harrisella* (een micro) en nog veel meer passeren de revue. Ook een *Atalanta* vliegt ons razendsnel voorbij. Na anderhalf uur wandelen bevinden we ons aan de zuidoostkant van het Aekingerzand ('De Kale Duinen'). Van hieruit nemen we een noordelijke route, omdat we anders te ver afdwalen. Er is zoveel natuur hier, dat verdwalen een optie is die niet mag worden onderschat. Het overkomt menig toerist, wanneer het niet zonnig is. In de buurt van het Bezoekerscentrum ligt een mooi rond meer, omgeven door bos en bloeiende struiken. De zon begint zowaar door de wolken heen te prikken en even later (zo rond 16.00 uur) wordt het zelfs warm in de luwte van het bos. Insecten beginnen in grote getale te vliegen en we genieten zichtbaar van de zonneschijn en de warmte, die dit oplevert.

Om 17.00 uur schuiven we aan op het terras van het Bezoekerscentrum voor een kopje koffie. Hier maken we plannen voor vanavond. Om 19.30 uur beginnen we een avondwandeling. Er zijn zoals verwacht veel minder deelnemers dan afgelopen middag. Het nestje van een Bonte Vliegenvanger trekt veel bekijks. Moeder blijft onverstoort op het nest zitten tijdens al deze aandacht. Het kroost gaat voor en dient te worden beschermd.

In de loop van de avond neemt de wind af en splitsen we ons in kleine groepjes. Op 5 plaatsen worden de stellingen met de lampen betrokken. De lichtinventarisatie levert per locatie een redelijk aantal vlinders op. Vanaf circa 25 tot 40 soorten. Dat is niet gek voor deze avond, want het is nog steeds aan de frisse kant. Vooral de exemplaren van het klein avondrood (*Deilephila porcellus*) en de Dennenpijlstaart (*Sphinx pinastri*) vallen natuurlijk op. Ook de prachtige schaaruil (*Hada plebeja*) komt het laken nog bezoeken. Er wordt regelmatig contact opgenomen met het thuisfront, waar men de buienradar aan heeft staan in verband met de naderende regen. Rond middernacht vallen de eerste druppels uit de lucht. Toch nog een beetje verrast. We mogen niet klagen over de afgelopen dag. Het had een stuk slechter gekund.

Verslag excursie Ameland, 16 & 17 juni 2007 Gerrit Tuinstra

Er waren een paar redenen voor het houden van een excursie naar Ameland. Ten eerste omdat er van Ameland, in verhouding tot verschillende andere waddeneilanden, nog maar weinig van (nacht)vlinders bekend is. De tweede reden was dat er een geschikte locatie voor de overnachting gevonden was en de derde was het weer. Deze derde reden had meer te maken met de keuze voor een

Waddeneiland als excursiegebied. Immers, het weer schijnt hier altijd beter te zijn dan op het vaste land.

Nou, dat hebben we geweten! Al tijdens de eerste stappen op het eiland kregen we (Andy Saunders, Luut de Zee, Henk Hunneman en Gerrit Tuinstra) tijdens ons wandeltochtje van de boot naar de fietsverhuur te maken met een enorme hoosbui! Omdat Andy enige tijd na de excursie zijn vijftigste verjaardag zou vieren, konden we natuurlijk niet al te hard rennen en zijn we behoorlijk nat geworden. Dit in tegenstelling tot Siep en Jannie Sinnema, die zaten droog in hun auto. Terecht, omdat zij alle nachtvlinderspullen in de auto met aanhanger hadden. Winderig op de eilanden is het natuurlijk altijd. Ook dat hebben we vernomen, tijdens het fietstochtje van de werkschuur van Staatsbosbeheer (Nes) naar de woonplaats van ons werkgroeplid Siebe Visser (Hollum), bij een straffe tegenwind.

Bij de werkschuur werden we ontvangen door Lex Varkevisser (Staatsbosbeheer) en Siebe, alwaar we onder het genot van een kop koffie gesproken hebben over onze bedoelingen en de locaties die we zouden kunnen bezoeken tijdens de excursie, 's middags en 's avonds. Vervolgens zijn we op de fiets gestapt voor de rit naar Siebe's huis. Hier hebben we de meeste bagage achtergelaten en zijn we begonnen aan de middagexcursie. Onder leiding van Siebe hebben we een prachtige gecombineerde fiets- en wandeltocht ondernomen door en in de duinen (globaal bekeken) ten noorden van Hollum, waarbij we uiteindelijk uitkwamen bij de Roosduinen ten oosten van Ballum. Hier hebben we een wandeling gemaakt op een voormalige vuilstort, thans begroeid met een gevarieerde vegetatie, vooral ook in de bosranden. Aan de zuidwestkant van deze vuilstort lag een prachtig heideterreintje met, naast een heidevegetatie, een erg schrale vegetatie met onder andere veel zandblauwtje. Hierop foerageerden verschillende soorten dagvlinders, alsmede een vrij forse rupsendoder. Deze is verzameld en later door Hilco Meijer gedetermineerd als *Podalonia affinis* (aardrupsendoder). Dit is in Nederland de algemeenste van de drie aardrupsendoders, die vooral voorkomt op de hogere zandgronden en in de duinen (med. Hilco Meijer). Gelukkig is het de hele middag droog gebleven.

Zoals inmiddels gebruikelijk, voor de overbrugging van de middag- naar de avondexcursie, hebben we daarna in Ballum een hapje gegeten. Tijdens het eten bleek er echter een behoorlijke donkere lucht in de richting van Ballum te trekken die enige tijd later voor een behoorlijke plensbui zorgde, toen we gelukkig net bij Siebe thuis waren gearriveerd.

Na de koffie zijn we per auto vertrokken om een geschikte plek te zoeken voor de avondexcursie. Helaas stond er nog steeds een behoorlijke wind. Deze bleek te hard te zijn en uit de verkeerde richting te komen op de locatie waar we eigenlijk met de lampen wilden staan, in de Lange Duinen. Daar zijn we dan ook weer vertrokken en uiteindelijk opnieuw terechtgekomen in de Roosduinen, waar we enige beschutting vonden achter een strook met hogere opgaande beplanting, met open uitzicht op een heide- en duingebied. Het was al behoorlijk schemerig toen we daar aankwamen en de lakens met lampen opstelden. Op enige meters afstand

van een van de lampen kwaakten toen al een aantal rugstreppadden, die daar vrijwel de hele avond mee door zijn gegaan. De aantallen vlinders op de lakens (vier opstellingen) vielen helaas behoorlijk tegen. Waarschijnlijk had dit vooral te maken met de natte vegetatie, door de bui aan het begin van de avond. Maar ook de toch nog aanwezige wind zal aan de relatief lage resultaten hebben bijgedragen. De spullen werden dan ook niet al te laat opgeruimd, wat maar goed was ook. We zaten nog maar net in de auto toen het alweer hard regende.

Na de overnachting en de door Siebe verstrekte broodjes genuttigd te hebben, zijn we per fiets vertrokken naar de boot. Ditmaal over de dijk langs de waddenzee, waar we nog gekeken hebben naar de duizenden vogels (voornamelijk meeuwen en (grote) sterns) op een eilandje vlak onder de kust. Enige tijd na de excursie is helaas het overgrote deel van de op dit eiland aanwezige jonge vogels en eieren tijdens een storm weggespoeld.....

Resultaten

Dat de weersomstandigheden op de eilanden niet altijd ideaal zijn, hebben we tijdens de excursie wel ondervonden. Door regen en wind vielen de resultaten van zowel de middag- als de avondexcursie helaas tegen. Toch telt de totaallijst van de excursie nog meer dan 100 vlindersoorten, verdeeld over acht soorten dagvlinders, een handvol micro's en bijna 90 soorten macro-nachtvlinders.

Tijdens de middagexcursie werden eigenlijk overal hooibeestjes (*Coenonympha pamphilus*) waargenomen, alsmede op verschillende plekken atalanta's (*Vanessa atalanta*) en distelvlinders (*Vanessa cardui*). Op de plek waar Siebe een vlindermonitoringroute loopt, werd een parelmoervlinder waargenomen, foeragerend op de bloemen van braam. Na het exemplaar gevangen te hebben om deze van dichterbij te kunnen bekijken, werd na enige discussie vastgesteld dat het om een duinparelmoervlinder (*Argynnis niobe*) ging. En dat zijn natuurlijk de "krenten in de pap" tijdens de excursies.

Naast de dagvlinders werden er 's middags ook verschillende soorten nachtvlinders gevangen. Hieronder bevonden zich *Chortodes extrema*, een klein uiltje dat vrijwel uitsluitend aan de kust waargenomen wordt en de spanner *Cidaria fulvata* (waarvan de rupsen op roos leven). Van de Sint Jansvlinder (*Zygaena filipendulae*) werden zowel de imago's waargenomen als de rupsen en poppen (in de kenmerkende kokons) gevonden. Een interessante spanner die waargenomen werd en tevens een echte kustsoort is, was *Rhodostrophia vibicaria*. Bij de oude vuilstort werd een exemplaar van de wilgenwesplinder (*Synanthedon formicaeformis*), foeragerend op de bloemen van braam, waargenomen. Foto's van deze vlinder staan op de website.

Onder de micro's waren een paar interessante soorten, waaronder de 's middags gevangen vedermot *Platyptilia calodactyla* (waarvan de rupsen op kruiskruid (*Senecio spec.*) leven). Op licht werden de grote bladroller *Lozotaeniodes formosana* en *Synaphe punctalis* (familie Pyralidae ofwel grasmotten) gevangen.

's Avonds werden er op licht geen echte bijzonderheden waargenomen. Hoewel, de spanner *Philereme vetulata* (sporkehoutspanner) is natuurlijk geen alledaagse soort en ook de uil *Sideridis albicolon* is een interessante soort voor nachtvlinderaars van het vaste land. Ook werden er vier soorten pijlstaartvlinders waargenomen, het klein en groot avondrood (*Deilephila porcellus* resp. *D. elpenor*), de pauwoogpijlstaart (*Smerinthus ocellata*) en de dennepijlstaart (*Sphinx pinastri*). Hoewel het weer en daarmee de resultaten enigszins tegenvielen, was het toch weer een leuke excursie. Siebe Visser en Lex Varkevisser: hartelijk dank voor jullie gastvrijheid!

Dag- en nachtvlinderexcursie Friese IJsselmeerkust en Kornwerderzand Siep Sinnema

Een excursie organiseren naar de Afsluitdijk en de IJsselmeerkust is een riskante onderneming: het zijn plaatsen waar de wind vrij spel heeft en het succes van zo'n excursie is wel erg afhankelijk van de weersomstandigheden. Op zaterdag 11 augustus mochten we niet klagen: een stralend blauwe lucht en een acceptabele wind zorgden ervoor, dat een vijftiental mensen zich om half twee verzamelden op het parkeerterrein op Kornwerderzand. Aan de Waddenkant van de Afsluitdijk werd allereerst een terrein bezocht, dat voor een deel wordt gebruikt voor dagrecreatie. De bodem bestaat hoofdzakelijk uit zand. Daarna werd een terreintje bezocht aan de andere kant van de sluis, maar ook aan de Waddenkant. Op deze terreintjes werden 8 dagvlindersoorten geteld. Hooibeestje en Zwartsprietdikkopje waren het talrijkst. Volgens plan werd daarop koers gezet naar Makkum. Heert Hein Kuipers wees ons de weg naar de Makkumer Zuidwaard. De Makkumer Noordwaard en de Zuidwaard zijn voormalige zandplaten, begroeid met riet, ruigten en struweel en omgeven door ondiep water. De ontwikkeling van deze gebieden is eigenlijk begonnen met de sluiting van de Afsluitdijk in 1932. Voor de kust lagen toen enkele banken en door de verlaging van het waterpeil bij de afsluiting, het verdwijnen van eb en vloed en de vervanging van zout door zoet water, kwamen deze banken permanent droog te liggen en begon de ontwikkeling van de vegetatie. In 1928 al werd een geul gebaggerd door de platen om de haven van Makkum bereikbaar te houden en daarmee werden Noord- en Zuidwaard gescheiden. De Noordwaard bleef een eiland, de Zuidwaard in over land te bereiken. Een groot deel hiervan bestaat uit rietpolders. We begonnen onze inventarisatie op de voormalige vuilnisbelt en achteraf bleek dat het rijkste stuk wat betreft dagvlinders. Distelvlinders, Atalanta's, Gehakkelde Aurelia, Kleine Vos, Klein Koolwitje en Zwartsprietdikkopje werden hier waargenomen. Vervolgens liepen we een pad door het terrein van het Fryske Gea door de Makkumer Zuidwaard; wat dagvlinders betreft konden we de lijst hier aanvullen met Hooibeestjes en Icarusblauwtjes. Ook een aantal nachtvlinders werd gezien. Opvallend was het grote aantal groeiplaatsen van Heelblaadjes in het terrein. Ook was er veel Koninginnenkruid, een belangrijke nectarplant voor dagvlinders. Vaak